

PATAKI FERENC

Az illúzió születése

Olasz Attila világítótornya

A harminchárom éves kort krisztusi kornak nevezik, ez az ifjú férfikor jellegzetes meghatározása. Általában erre az időre eldőli az ember útja. Ha mindezt egy alkotóemberre – jelen esetben festőre – vetítem, bizvást elmondhatom, hogy ez már nem a zsenge pályakezdet, ebből az életállomásból jó-szerével már a kivívott konstans értékek világolnak ki. Olasz Attila különös pályája magával hozta a feltűnt ifjú tehetség ismérveit, és mára – harminchárom éves korára – fölépítette szellemi világítótornját, ahonnan figyelő tekintettel, teljes odaadással, pontos fegyelemmel teljesíti szolgálatát. Innen, ebből a rálátásból pásztázhatja világunk jelenségeit, messzilátójával kémleli az eget, a rejtett dimenziókat, s nagyítójával vizsgálja a jelenségek sora mögött megbúvó állandóságot. Vizsgálja az élet sejtes apróvilágát, az időt magában rejtő kavicsot, kagylót, koponyát: keresi, lázasan kutatja a megkövült élet nyomait. Valójában könnyű dolgom van, mert csak a leleményesen választékos, találó képcímeket kell sorban egymás mellé-alá rakosgatnom, s így egy laza irodalmi szövedéket kapok, amelyben a szavak fogalmi csemegeként kínálják magukat. Íme: *Egyetlen szál – Merengés – Suggallat – Energiaátvitel – Képlet – Átkapcsolt dimenziók – Az árnyak városa – Fossziliák – Áldozat – Krisztályok mélyén – A kavicsok őre – A fa mitológiája – Ág-kalligráfia – Mesterséges szigetek – Fénykeresők – Szakadék*. Folytathatjuk a sort a meghívó választott idézetével: „Egy festmény semmit sem utánoz, létezésének igazolását egyedül önmagából meríti.” Mindez elsősorban arra figyelmeztet, hogy a kiállított festmények valóban a szabadság és a függetlenség édesgyermekai, nem akarnak „mintha olyan”-nak látszani, öntörvényűek. A kiállítás címéül választott illúzió fogalma már sokkalta több körüljárást igényel. „Az illúzió a legrégebbi korok óta a művészet legfőbb éltető ereje... Csak akkor mondhatjuk, hogy a néző fölött eluralkodik az illúzió, ha reakciói mintegy a kép részévé válnak, s azt annyira átfórmálják, hogy végül már nem képes eldönteni, mi is látható a vásznon” – írja E. H. Gombrich *Illúzió a természetben és a művészetben* című könyvében. Az ábrázoló művészet elsősorban megkísérelte korról korra, hogy magas szakmai tudással, a művészet felsőfokán megteremtse a valóság látszatát.

Az illúzió a valóság látszata – azaz a látszólagos valóság. Tudjuk azt, hogy mennyi gondolkodást – problémát problémára halmozva – igényel először is a valóság meghatározása. Azt már kimondhatjuk, hogy tőlünk függetlenül is létezik, de csak számunkra, tapasztalásunkra egyedi, egyedülálló. Amikor a festő valóságos vásznonra, falemezre ráviszi az általa látott tájat, csendéletet, emberalakot: illúziót teremt, a valóság látszatát hiteti el velünk. Olyan, mintha... Arany János szerint: „Nem a való hát: annak égi mássa...” Így azonban rögtön adódik a kérdések sora. Miféle értéket teremt ez a gondosan, szépen összeválogatott anyag, a festmények nagy lélegzete? Milyen érzelmeket gerjeszt itt, a kiállítótér falai között? Miféle tisztánlátás és elmélyülés kell ennek az értéknek a meglátásához és megértéséhez? Miféle azonosulás kell mindezeknek az elfogadásához? Mi az átlagos és mi a rendkívüli? A kiállított huszonnégy festmény nyitott kérdések sorát indukálja, ugyanakkor a festményegyüttes katartikus állapotba hoz, mert valójában beszédbe elegyedek velünk. Nem várhatjuk azt, hogy könnyűszerrel, felületes rápillantással „adják magukat”. Ez a tárlat egész létünk – földi és égi világunk – illúzióját kelti. Fénysugarat bocsát a kozmosz sötétjébe, megvilágítja a tér és ezáltal a lét sötétbe burkolózó oldalát.

A tudomány nap mint nap fölfedez valami rendkívülit, a tudós bizonyításokon túl megsejt hatalmas, új összefüggéseket a világ rendjéről, törvényeiről. A művész inkább megérzi a dolgok értelmét. Olasz Attila belső szemével is lát: meglátja a valóságot, és ugyanakkor új felfedezéseket tesz

A Szegedi Tudományegyetem József Attila Tanulmányi és Információs Központjában 2015. október 2-án elhangzott megnyitóbeszéd szerkesztett változata.

a jelenségek sora mögé nézve. Teremtő képzeletével kapcsolja össze az élő az élettelenel: az eddig nem látott, nem ismert alakzatok, a képek tárgyi motívumai egy különös univerzum rejtélyébe vezetnek. Mindez furcsa, szokatlan, a tapasztalt szem számára is meglepő. Vajon ez a feltárás nem egy elfelejtett vagy nyomát vesztett világ napvilágra hozatalához vezet? Az ismeretlen alakzatok egy másik, létező világ jelenlétére utalnak. Milyen egy földbe gyökerezett láb? És milyen az anyagba süllyedt ember? A kiválasztott a fénykereső ember. A zarándok éjjel a csillagok állása szerint tájékozódik, a sebészorvos szeme előtt az ember funkcionális ízületei, izomzatának bonyolult összetétele látszik világosan. Olasz Attila képeinek alapmotívumait az ember anatómiai testrészei adják, melyek összekapcsolódnak az élő fa ágrendszerével. A növényi és emberi világ így válik egyneművé. A múltjába-jelenébe ágyazott ember mindenkori állapotát faggatja, bogozgatja a mindenség kifürkészhetetlen szövetségét. A talány, az átalakulás nehézsége izgatja, a térbe vesző út ábrázolása. Ugyanígy szivárványos finomsággal kapcsolja össze a földet és az eget: a viszonyítási pont és a távolság szuverén arányrendszerében a születés Alfája és az elmúlás Ómegája között feszül. Olasz Attila ismerhet valamilyen titkos kódot, amellyel megfejthető a szakadék mélyén életre kelő palánta csodája éppúgy, mint az élettelen, megkövült koponya mély szemüregéből való széttekintés elhithető illúziója. A kagylóforma vénuszajka utal az örökkön létező életkapura: a befogadásra, az idő méhében szunynyadó keletkezésre, a világra születésre. Ez a kőzetekbe, zárványokba kódolt életüzenet. Ez az idő fogságából kilépni akaró ember kódja. De az üzenet dekódolása azt is jelenti, hogy létünk csak egy szinte láthatatlan szálon függ. A mag, a báb, az élet esendően kiszolgáltatott. Hivatkozom az irodalomban igencsak ismert íróóriás, Jorge Luis Borges, a világtalan argentin elbeszélő, költő és esszéíró *Titkos csoda* című novellájára. A festészet nyelvén a mű is valamilyen titkos csoda útján terem meg: a festő egy jó idő után, kitartó, áldozatos munkával méltóvá válhat arra, hogy a teremtés illúzióját megfogalmazhassa. Azért csak az illúzióját, mert a teremtés csodáját, az élet születésének csodáját nem ismerheti meg: nem kíváncsiskodhat, és nem leskelődhet be a Teremtő Isten műhelyajtáján.

OLASZ ATTILA (1982) Szeged

OLASZ ATTILA, *A fa mitológiája*, 2013

